

ТЕОРІЯ ТА МЕТОДИКА НАВЧАННЯ

Брижак Н.Ю.

кандидат педагогічних наук,

старший викладач,

Мукачівський державний університет

ТВОРЧА ПЕДАГОГІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК ОДНА З ПЕДАГОГІЧНИХ УМОВ ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ ДО КРАЄЗНАВЧО-ТУРИСТИЧНОЇ РОБОТИ

Для того щоб майбутній учитель початкових класів на достатньому рівні умів організувати та проводити краєзнавчу роботу йому необхідно володіти високим рівнем готовності до творчої педагогічної діяльності. На сучасному етапі розвитку суспільства творчий потенціал майбутніх учителів початкових класів сприяє їх самоактуалізації і самореалізації як майбутніх фахівців і є умовою та показником готовності до професійної діяльності.

Розвитком професійної творчості фахівців найрізноманітніших напрямів завжди надавалось багато уваги. Серед досліджень цього напрямку, знайшли широке відображення у психолого-педагогічній літературі праці: Ю. Бабанського, Г. Балла, І. Зязюна, І. Кобиляцького, М. Поташника, І. Раченко, С. Сисоевої, Р. Скульського та ін. Проблеми дослідження педагогічної творчості й особливостям підготовки до неї майбутніх учителів приділяли увагу В. Кан-Калик, Н. Кічук, Л. Лузіна, М. Нікандров та інші. Процес розвитку творчого потенціалу студентів під час навчально-пізнавальної діяльності досліджували С. Гасанов, П. Кравчук, В. Лисовська, О. Приходько та інші.

Педагогічна діяльність – творчий процес. Творчість – це процес створення чогось нового на основі перетворення пізнаного – нового результату або оригінальних шляхів і мета дій його одержання [3, с. 102].

Аналіз позицій науковців щодо сутності творчості людини дозволив визначити поняття «творчість», розглядаючи її у двох аспектах: особистісному й діяльнісному. До першого віднесено сукупність особистісних якостей, що спонукають до самоактуалізації, самореалізації й самоствердження особистості в процесі реалізації творчих потенційних можливостей. До другого – процес творчої діяльності, за якого створюються якісно нові матеріальні й духовні цінності, а також технологічну педагогічну творчість, що має характеризувати діяльність у

сфері педагогічної технології й проектування, коли здійснюється пошук і створення нових педагогічних систем, педагогічних процесів та навчальних педагогічних ситуацій, що сприяють більш результативному навчанню учнів [5, с. 7].

Аналіз психолого-педагогічної літератури дозволив виявити два підходи щодо поняття «готовності до творчої діяльності учителя». Перший пов'язує із реалізацією потенційних можливостей особистості, другий – з новаторством у педагогічній діяльності. А. Кузьмінський у своєму дослідженні об'єднує потенційні можливості учителя та їх реалізацію в педагогічній діяльності з метою створення нових підходів до навчально-виховного процесу [1, с. 39].

На підставі аналізу педагогічної літератури зроблено висновок, що готовність викладача до педагогічної творчості знаходиться у прямій залежності від рівня сформованості його індивідуальності.

Майбутній учитель початкових класів як суб'єкт педагогічної творчості повинен бути сформований як творча індивідуальність, яка включає в себе творче мислення і здатність до творчої діяльності. На думку М. Поташника, творчому учителю характерні такі риси: постійний пошук, творчий стиль мислення, творча фантазія, розвинене уявлення, прагнення досягти позитивних результатів.ю високий рівень загальної культури [4, с. 125-130].

Ми погоджуємось із бачення І. Онищенко, що формування готовності до творчої педагогічної діяльності майбутнього учителя початкових класів повинно відбуватися впродовж усього періоду навчання: насамперед під час аудиторної роботи (лекції, семінарські, практичні та лабораторні заняття), а також під час позааудиторної самостійної роботи, науково-дослідної діяльності, у процесі проходження різних видів педагогічної практики [2].

Педагогічна творчість майбутнього учителя початкових класів формується протягом років навчання у ВНЗ під час лекційних, семінарських та практичних занять. У процесі вивчення фахових дисциплін, таких як «Методика викладання природознавства», «Образотворче мистецтво з методикою викладання», «Трудове навчання з практикумом», «Основи культури і техніки мовлення», «Основи педагогічної творчості», «Краєзнавча та туристична робота» та інших, його участі у позанавчальній роботі факультету, університету.

Педагогічна творчість майбутнього учителя початкових класів формується під час виконання індивідуальних творчих завдань. Наведемо приклади таких завдань, які виконують майбутні учителі під час вивчення навчальної дисципліни «Краєзнавча та туристична робота».

Творче завдання № 1. Відповідно до Нової редакція Державного стандарту початкової загальної освіти майбутній учитель початкових класів має бути готовим викладати такі навчальні дисципліни

«Українська мова», «Іноземна мова», «Математика», «Природознавство», «Я у світі», «Мистецтво», «Музичне мистецтво», «Образотворче мистецтво», «Трудове навчання», «Сходинки до інформатики», «Основи здоров'я», «Фізична культура». Зрозуміло, що краєзнавча робота з учнями початкових класів проводиться не у межах однієї навчальної дисципліни, а на основі міжпредметних зв'язків. Так, при вивченні дисциплін освітньої галузі «Мови і літератури» краєзнавча робота може проводитись під час різних видів діяльності, таких як читання, аудіювання творів, казок, інформаційних повідомлень про рідний край, говоріння (ведення діалогів на основі знань про рідний край, його історію, видатних людей та ін.), письмо (списування, написання речень, диктантів у яких є інформація краєзнавчого змісту). Краєзнавча робота при вивченні дисциплін освітньої галузі «Математика» може втілюватись шляхом впровадження інформації краєзнавчого змісту в умови задач. Найбільш широко краєзнавчі знання можна подати учням початкових класів на уроках із «Природознавства» під час вивчення теми «Рідний край», «Методи пізнання природи» та інших. Вивчаючи освітню галузь «Технології» та «Мистецтво» необхідно елементи країнознавства втілювати через створення аплікацій, художніх розписів, мозаїки, витинанки, виготовлення ляльки та інших видів, розучування народних пісень, музичних традицій притаманних саме рідній місцевості. Завдання полягає у наступному: зробити добірку краєзнавчого матеріалу для одного навчального предмету у певному класі початкової школи. Вказати який матеріал у якій темі та у якій формі буде використовуватись.

Творче завдання № 2. Проаналізувати навчальні підручники початкової школи, визначити теми, що ґрунтовані на краєзнавчих знаннях.

Творче завдання № 3. Розробити річний план роботи краєзнавчого гуртка для учнів початкової школи.

Творче завдання № 4. Розробка сценарію класного краєзнавчого заходу з метою подальшого використання на педагогічній практиці.

Творче завдання № 5. Скласти список та короткий опис об'єктів рідного краю, що підлягають вивченню учнями початкових класів по розділах: об'єкти природи; об'єкти промисловості; об'єкти історії та культури.

Такі творчі завдання спрямовані на розширення у майбутнього учителя початкових класів краєзнавчих знань, вмінь максимально наповнювати навчальну програму учнів початкових класів елементами краєзнавчих знань.

Ефективним засобом формування готовності до творчої педагогічної діяльності майбутнього учителя початкових класів є самотійна робота. Під творчою самотійністю розуміють творчу діяльність, засновану на

здатності відхилятися від традиційних способів розв'язання задач, генерувати нові ідеї, орієнтуватися в новій ситуації в умовах самостійного вирішення проблеми.

Окрім того, професійна творчість майбутнього учителя початкових класів формується і під час навчальної та наукової діяльності, у креативному ставленні до розв'язання педагогічних ситуативних завдань, під час навчальної практики, вмінні імпровізувати, прогнозувати результат власної педагогічної діяльності, бажанні постійного удосконалення у професійній діяльності, бажанні застосовувати нові педагогічні підходи, вивчати передовий педагогічний досвід, участі у різних гуртках, секціях, об'єднаннях, клубах за інтересами, ініціативних групах, активності у студентському самоврядуванні.

Таким чином, забезпечення майбутніх учителів високим рівнем готовності до творчої педагогічної діяльності, як однієї з педагогічних умов формування готовності майбутніх учителів до краєзнавчої роботи з учнями початкової школи будується в процесі навчально-виховного процесу в університеті й передбачає його творче зростання, як особистості майбутнього учителя; педагогічно доцільне поєднання традиційних та інноваційних освітніх технологій; активізацію у студентів професійних мотивів до творчого самовираження у процесі організації краєзнавчої роботи.

Список використаних джерел:

1. Кузьмінський А. І. Педагогіка вищої школи : [навчальний посібник] / А. І. Кузьмінський. – 2-ге вид., стер. – К. : Знання, 2011. – 486 с.
2. Онищенко І. В. Шляхи формування творчого потенціалу майбутнього вчителя початкових класів у процесі фахової підготовки / І. В. Онищенко // Педагогічні науки : теорія, історія, інноваційні технології. – 2012. – № 7(25). – С. 397–404.
3. Педагогічна майстерність: [підручник] / І. А. Зязюн, Л. В. Крамущенко, І. Ф. Кривонос та ін.; За ред. І. А. Зязюна. – К.: Вища шк., 1997. – 349 с.
4. Поташник М. М. Педагогическое творчество : проблемы развития и опыт : [пособие для учителя] / Марк Максимович Поташник. – К. : Рад. шк., 1988. – 206 с.
5. Цапок В. А. Творчество (Философский аспект проблемы) / В. А. Цапок. – Кишинев, 1989. – С. 7.